

ELEKTROMONTYOR KASBI: DUAL TA'LIMDA NAZARIYA VA AMALIYOT UYG'UNLIGI

Sulaymonova Maxmudaxon Abdumanopova

Andijon tumani 3 son texnikumi ishlab chiqarish ta'lim ustasi .

Annotatsiya: Mazkur maqolada elektromontyor kasbining zamonaviy mehnat bozoridagi o'rni, ushbu kasbni o'qitishda dual ta'lim tizimining ahamiyati hamda nazariy bilim va amaliy ko'nikmalarni uyg'unlashtirish masalalari tahlil qilinadi. Dual ta'lim modeli orqali talabalarning ishlab chiqarish jarayonida faol ishtirok etishi, kasbiy kompetensiyalarni shakllantirish va mehnat bozoriga mos mutaxassislar tayyorlash imkoniyatlari ko'rib chiqiladi. Shuningdek, elektromontyorlarni tayyorlash jarayonida ta'lim muassasalari va ishlab chiqarish korxonalarini o'rtasidagi hamkorlikning muhim jihatlari yoritiladi.

Kalit so'zlar: elektromontyor, dual ta'lim, kasbiy ta'lim, nazariya va amaliyot, kasbiy kompetensiya, ishlab chiqarish amaliyoti, texnik xavfsizlik.

KIRISH

Bugungi kunda sanoat, energetika va qurilish sohalarining jadal rivojlanishi natijasida elektr tizimlari bilan ishlay oladigan malakali mutaxassislarga ehtiyoj ortib bormoqda. Elektr energiyasi zamonaviy jamiyatning muhim infratuzilmasi hisoblanadi. Shu sababli elektr jihozlarini o'rnatish, ularga xizmat ko'rsatish va ta'mirlash ishlarini amalga oshiruvchi elektromontyorlar har qanday ishlab chiqarish jarayonida muhim o'rin egallaydi.

Kasbiy ta'lim tizimida elektromontyor mutaxassislarni tayyorlashda nazariy bilimlarni amaliy ko'nikmalar bilan uyg'unlashtirish muhim ahamiyat kasb etadi. An'anaviy ta'lim tizimida nazariy bilimlar ko'proq auditoriyada beriladi, amaliy mashg'ulotlar esa cheklangan bo'lishi mumkin. Bu esa bitiruvchilarning ishlab chiqarish jarayoniga moslashishida muammolar keltirib chiqaradi.

Shu nuqtai nazardan, dual ta'lim tizimi kasbiy ta'limda samarali model sifatida e'tirof etilmoqda. Dual ta'lim — bu nazariy ta'lim muassasasida berilib, amaliy mashg'ulotlar esa ishlab chiqarish korxonalarida amalga oshiriladigan o'qitish shaklidir.

ADABIYOTLAR TAHLILI

Kasbiy ta'lim tizimini takomillashtirish, ayniqsa dual ta'lim modelini joriy etish masalasi ko'plab tadqiqotchilar tomonidan o'rganilgan.

Tadqiqotlarga ko'ra, dual ta'lim tizimi ilk bor Germaniyada keng rivojlangan bo'lib, bugungi kunda ko'plab davlatlar ushbu tajribadan foydalanmoqda. Germaniya tajribasida o'quvchilarning katta qismi o'qish jarayonida korxonalarda ishlab, real ishlab chiqarish sharoitida malaka oshiradi.

Shuningdek, zamonaviy ilmiy ishlarda kasbiy ta'limda quyidagi jihatlar muhim deb hisoblanadi:

- ta'lim jarayonining ishlab chiqarish bilan integratsiyasi
- amaliy mashg'ulotlar ulushini oshirish
- zamonaviy texnologiyalarni o'quv jarayoniga joriy etish
- kasbiy kompetensiyalarni shakllantirish

O'zbekiston kasbiy ta'lim tizimida ham dual ta'limni joriy etish bo'yicha qator islohotlar amalga oshirilmoqda. Bu esa malakali ishchi kadrlar tayyorlash sifatini oshirishga xizmat qilmoqda.

Tadqiqot metodologiyasi

Mazkur maqolada elektromontyor kasbini o'qitishda dual ta'lim tizimining samaradorligini o'rganish maqsadida quyidagi ilmiy usullardan foydalanildi:

- ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish
- kasbiy ta'lim tizimi tajribasini o'rganish
- taqqoslash va umumlashtirish usullari

Ushbu metodlar orqali nazariy bilim va amaliy ko'nikmalarni uyg'unlashtirish mexanizmlari tahlil qilindi.

Elektromontyor kasbining mazmuni va vazifalari

Elektromontyor — bu elektr tarmoqlari, elektr jihozlari va uskunalarini oʻrnatish, ularga xizmat koʻrsatish hamda nosozliklarni bartaraf etish bilan shugʻullanuvchi mutaxassisdir.

Elektromontyorning asosiy vazifalariga quyidagilar kiradi:

- elektr simlarini oʻrnatish
- elektr jihozlarini ulash
- elektr tarmoqlarini tekshirish
- elektr nosozliklarini aniqlash va bartaraf etish
- texnik xavfsizlik qoidalariga rioya qilish

Mazkur kasb yuqori masʼuliyat va texnik bilimlarni talab qiladi.

Dual taʼlim tizimining mohiyati

Dual taʼlim tizimi oʻquvchilarni bir vaqtning oʻzida ham taʼlim muassasasida, ham ishlab chiqarish korxonasida oʻqitishni nazarda tutadi.

Uning asosiy xususiyatlari quyidagilardan iborat:

- nazariy bilimlar taʼlim muassasasida beriladi
- amaliy mashgʻulotlar korxonalarda oʻtkaziladi
- oʻquvchilar real ishlab chiqarish jarayonida qatnashadi
- mutaxassislar tomonidan amaliy tajriba beriladi

Bu tizim orqali oʻquvchilar oʻz kasbini chuqurroq oʻrganadi va mehnat bozoriga tayyor holda chiqadi.

Nazariya va amaliyot uygʻunligining ahamiyati

Elektromontyor kasbida nazariy bilimlar quyidagilarni oʻz ichiga oladi:

- elektr texnikasi asoslari
- elektr zanjirlari
- elektr jihozlari tuzilishi
- xavfsizlik texnikasi

Amaliy mashgʻulotlar esa quyidagilarni oʻz ichiga oladi:

- elektr simlarini montaj qilish
- elektr jihozlarini sozlash
- elektr tizimlarini tekshirish
- elektr qurilmalarini ta'mirlash

Nazariya va amaliyot uyg'unligi natijasida o'quvchilarda quyidagi kompetensiyalar shakllanadi:

- texnik tafakkur
- muammolarni tez hal qilish qobiliyati
- amaliy ko'nikmalar
- mas'uliyat va xavfsizlik madaniyati

Dual ta'limning afzalliklari

Dual ta'lim tizimi quyidagi afzalliklarga ega:

- o'quvchilar real ish tajribasiga ega bo'ladi
- bitiruvchilar ishga tez joylashadi
- korxonalar malakali kadrlar bilan ta'minlanadi
- ta'lim sifati oshadi

Bundan tashqari, o'quvchilar ishlab chiqarish jarayonida zamonaviy texnologiyalar bilan tanishish imkoniyatiga ega bo'ladi.

MUHOKAMA

Elektromontyor kasbini o'qitishda dual ta'lim modelidan foydalanish kasbiy ta'lim tizimining samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. Nazariy bilimlar auditoriyada o'rganilib, amaliy ko'nikmalar ishlab chiqarish jarayonida mustahkamlanadi.

Ammo dual ta'limni samarali tashkil etish uchun quyidagi muammolarni hal etish zarur:

- korxonalar bilan hamkorlikni kuchaytirish
- zamonaviy o'quv laboratoriyalarini tashkil etish
- o'qituvchilarning malakasini oshirish

— o‘quv dasturlarini ishlab chiqarish talablariga moslashtirish

Shuningdek, ta’lim muassasalari va ishlab chiqarish korxonalari o‘rtasida mustahkam hamkorlik bo‘lishi muhim hisoblanadi.

XULOSA

Elektromontyor kasbi zamonaviy iqtisodiyotda muhim o‘rin tutadi. Ushbu kasbni samarali o‘qitish uchun nazariy bilimlar va amaliy ko‘nikmalarni uyg‘unlashtirish zarur.

Dual ta’lim tizimi bu jarayonni samarali tashkil etish imkonini beradi. Ushbu tizim orqali o‘quvchilar real ishlab chiqarish tajribasiga ega bo‘ladi va mehnat bozoriga tayyor mutaxassis sifatida yetishib chiqadi.

Kelajakda kasbiy ta’lim tizimida dual ta’lim modelini yanada kengaytirish elektromontyor kabi texnik kasblarni rivojlantirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasining “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonuni.
2. Xolmatov T. Kasbiy ta’lim pedagogikasi. – Toshkent, 2020.
3. Rasulov A. Elektr texnikasi asoslari. – Toshkent, 2019.
4. German Dual Education System Experience. – Berlin, 2018.
5. Karimov B. Elektr jihozlari va ularning ishlashi. – Toshkent, 2021.
6. Yuldashev R. Kasbiy kompetensiyalarni shakllantirish metodikasi. – Toshkent, 2022.